

LOTIN AMERIKA JAZZ TARIXIGA BIR NAZAR

Qarshiboyeva Umida

*O'zbekiston Davlat Konservatoriyasi
qoshidagi Botir Zokirov nomidagi oz'bek
milliy Estrada instituti Estrada cholg'u
ijrochiligi kafedrası II kurs magstri*

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada Lotin Amerikasi musiqasi xususan jazz janri haqida ma'lumotlar berilgan. Jazz janrining boshqa musiqa janrlaridan farqi va uning o'ziga xosligi bilishimiz mumkin.*

***Kalit so'zlar:** jazz, madaniyat, janr, etnik guruh, ritm, klavlen, "Tango" musiqasi*

Lotin Amerikasi muzokaralar uslubi Lotin Amerikasi madaniyati o'ziga xosdir: u Evropa ko'chmanchilari va ularning avlodlari xalqlarining chinakam erish qozoniga aylangan ushbu "otashin qit'ada" yashovchi ko'plab etnik guruhlarning ijtimoiy-madaniy tajribasidan to'qilgan, metizolar, mulatlar, hindular, qora tanlilar, xitoyliklar, hindular va boshqalar Lotin Amerikasining aksariyati .. (biznes va siyosatdagi xalqaro muzokaralar) Lotin Amerikasi huquqi Xuddi shunday tabiiy-geografik sharoitlar, Lotin Amerikasi davlatlarining umumiy tarixiy taqdiri, ularning ijtimoiy o'xshashligi -iqtisodiy tizim ularning aksariyatida siyosiy va huquqiy institutlarning yopilishiga olib keldi. Lotin Amerikasi qonunchiligi asosan kodifikatsiya qilingan qonun bo'lib, kodlar tuziladi ... (Davlat va huquq nazariyasi) Lotin Amerikasi falsafasi Falsafiy jarayonda ishtirok etishning milliy shakli, mamlakatlarning madaniy va tarixiy xususiyatlarining xilma-xilligini va G'arbiy Evropa an'analari g'oyalarining rolini belgilashni va bir xil falsafiy ta'limotlarning tug'ilishiga ta'sirni aniqlashtirishni nazarda tutadi. (Falsafa tarixi)

To'g'ridan-to'g'ri jazz bilan taqqoslaganda, lotin jazzida chayqalgan ritm emas, balki to'g'ridan-to'g'ri ritm (yoki "sakkizinchi") ishlatiladi. Dastlabki lotin jazzi kamdan-kam hollarda orqa pog'onani ishlatar edi, ammo zamonaviy shakllar orqa pog'onani tirnoq bilan birlashtirdi. Konga, timbale, guiro, bongo va klavlar - bu baraban to'plami o'rniga tez-tez ishlatiladigan zarbli asboblardir.

"Ispaniyalik tinge" - Kubaning erta jaz va proto-lotin jazzidagi ta'siri afroamerikaliklar musiqasi 19-asrda afro-kubalik musiqiy motivlarni mujassam eta boshladi, habanera (kubalik kontradanza) xalqaro miqyosda ommalashgan edi. Habanera - bu afrikalik motif asosida ritmik tarzda yaratilgan birinchi yozma musiqa. Habanera ritmini (shuningdek, kongo, 'lango kongo, 2 yoki tango 13 deb ham atashadi) tresillo va orqa ritmning kombinatsiyasi deb hisoblash mumkin.

Vinton Marsalis tresiloni Nyu-Orleanning "qulagi" deb hisoblaydi. texnik jihatdan bo'lsa ham, naqsh faqat yarim tirnoq.

W. C. Handy tomonidan yozilgan "Sent-Luis Blyuz" (1914) habanera-tresillo bosh chizig'iga ega. Xendi Uill H. Taylarning "Maori" siga kiritilgan habanera ritmiga bo'lgan munosabatni ta'kidladi: "Men ritmga to'satdan mag'rur va nafis munosabat bo'lganini kuzatdim ... Oq raqqoslar, men kuzatganimdek, raqamni Men bu zarbada Negroid bor deb gumon qila boshladim. " "La Paloma" da xuddi shu ritmga o'xshash reaksiyani qayd etganidan so'ng, Xendi ushbu ritmni o'zining "Sent-Luis Blyuz" iga, "Memfis Blues" ning instrumental kompozitsiyasiga, "Beale Street Blues" ning xoriga va boshqa kompozitsiyalarga kiritdi. 6 Jelly Roll Morton tresillo-habanerani (uni ispan tiniasi deb atagan) jazning muhim tarkibiy qismi deb hisoblagan. "Xabanera ritmi chap qo'lida" The Crave "(1910, yozilgan 1938) singari qo'shiqlarda eshitiladi.

Garchi jazz sinxopizatsiyasining qochib ketganligi hech qachon ma'lum bo'lmasligi mumkin bo'lsa-da, habaneresesiloning kontseptsiyasida u erda bo'lganligi haqida dalillar mavjud. Birinchi taniqli jaz musiqachisi Buddi Bolden habaneraga asoslangan katta to'rtlikni yaratgan. Katta to'rtlik (pastda) mag'lubiyatga uchragan standart marshdan chetga chiqqan birinchi sinxronlashtirilgan bosh baraban naqshidir. Ehtimol, afsuski oddiyroq afrikalik ritmik naqshlar jazzda saqlanib qoldi, deyish mumkin ... chunki ular Evropa ritmik tushunchalariga osonroq moslasha olardi. Ba'zilari tirik qoldi, boshqalari evropalashuv rivojlanib borishi bilan bekor qilindi. Bu ham hisobga olinishi mumkin. Ehtimol, afsuski oddiyroq afrikalik ritmik naqshlar jazzda saqlanib qoldi, deyish mumkin ... chunki ular Evropa ritmik tushunchalariga osonroq moslashtirilishi mumkin edi. Ba'zilari tirik qoldi, boshqalari evropalashuv rivojlanib borishi bilan bekor qilindi. [Tresillo have] ... kabi naqshlar jazz_Schuller (1968) da eng foydali va keng tarqalgan sinxronlashtirilgan naqshlardan biri bo'lib qolganligi ham hisobga olinishi mumkin. [10] Kubalik ta'sir 1940-yillardan oldingi ko'plab jazz kuylarida yaqqol ko'rinib turibdi, ammo ritmik ravishda ularning barchasi tresillo kabi bir hujayrali motivlarga asoslangan bo'lib, ochiq-oydin ikki hujayrali, klaven asosidagi tuzilishni o'z ichiga olmaydi. Xuan Tizol tomonidan yozilgan va birinchi bo'lib 1936 yilda ijro etilgan "Karvon" - bu yerda proto-lotin jaz kompozitsiyasi.

1943 yil o'sha oqshomda "Tanga" (afrikalik marixuana so'zi) ni yaratgan. Keyinchalik, har safar "Tanga" chalinganida, u yakkaxonning o'ziga xos

xususiyatiga qarab turlicha yangradi. 1948 yil avgustda trubetchi Xovard Makgi Apollon teatrida Machitoning orkestri bilan yakkama-yakka kuylaganida, uning "Tanga" ga qo'shiqlari "Cu-Bop Siti" ni yaratdi, bu musiqani bir necha oy o'tib Roost Records yozgan. 1948 yildan 1949 yilgacha Qirollik ildizi, Bop shahri va Birdlandda sodir bo'lgan murabbo, Xovard MakGi, tenor saksafonchi Bryu Mur, Charli Parker va Dizzi Jillespi Machito orkestri bilan birga o'tirganda, eshitilmagan, cheklanmagan, ilgari eshitilmagan. Jam sessiyalari, o'sha paytda marosim ustasi Sidfoni Afro-Kubalik jazz deb nomlagan.

Klavlada ochiq-oydin asosda yaratilgan birinchi va shu sababli lotin tilidagi jazzning birinchi haqiqiy qismi "Tanga" (1943) Mario Bauza tomonidan yozilgan va shu yil 1943 yilda Machito va uning afro-kubaliklari tomonidan yozilgan. dastlab Bauza tomonidan o'z-o'zidan tuzilgan jazz yakkaxonlari qo'shilgan deskarga (Kubalik murabbo) edi. "Tanga" pianino guajosining o'ng qo'li ponchando uslubida, blok akkordlar yordamida arpeggiated bo'lmagan guajeo turiga kiradi. Har xil maydonchalar ketma-ketligi o'rniga hujum nuqtalarining ketma-ketligi ta'kidlangan. Hamrohlik shakli sifatida uni qat'iy takrorlanadigan yoki jazz kompozitsiyasiga o'xshash turli xil motiflar sifatida ijro etish mumkin.

1943 yil 29 mayda Park Palase Balom zalida, 110-ko'chada va 5-avenyuda Machitoning mashg'ulotlari dunyoga e'tibor bergan birinchi tushish kuzatildi. Bu vaqtda Machito Fort Diksdan (Nyu-Jersi) to'rtinchi haftada asosiy mashg'ulotda bo'lgan. Bir kun oldin La Conga Club-da Machitoning karnay chaluvchisi va musiqiy direktori Mario Bauza pianinochi Luis Varona va basist Xulio Andinoning El Botellero kompozitsiyasi va Kubada tug'ilgan Jilberto Valdezning aranjirovkalari haqida doimiy eshituv (raqsni tugatish) vazifasini bajarishini eshitdi.) sozlash. Ushbu dushanba kuni kechqurun doktor. Bauza pianinoga engashdi va Varonaga kecha qilgan pianino vampida o'ynashni buyurdi. Varonaning chap qo'li Gilberto Valdesning "El Botellero" asarini taqdim etishni boshladi. Keyin Bauza Xulio Andinoga nima o'ynashni buyurdi; keyin saksilar; keyin karnaylar. Tez orada singan akkordlar afro-kubalik jazlangan musiqaga aylana boshladi. Keyinchalik Jins Jonsonning alto saksida sharqqa o'xshash jazz iboralari paydo bo'ldi. Afro-kubalik jazz 1943 yil oqshomda Bauza "Tanga" ni (afrikalik marixuana so'zi) bastalaganida ixtiro qilingan. Keyinchalik, "Tanga" chalinganida, u yakkaxonning o'ziga xos xususiyatiga qarab turlicha yangradi. 1948 yil avgustda trubetchi Xovard Makgi Apollon teatrida Machitoning orkestri bilan yakkama-yakka kuylaganida, uning "Tanga" ga qo'shiqlari "Cu-Bop Siti" ni

yaratdi, bu musiqani bir necha oy o'tib Roost Records yozgan. Keyinchalik, har doim "Tanga" chalinganida, u yakkaxonning o'ziga xos xususiyatiga qarab turlicha yangradi. 1948 yil avgustda trubetchi Xovard Makgi Apollon teatrida Machitoning orkestri bilan yakkama-yakka kuylaganida, uning "Tanga" ga qo'shiqlari "Cu-Bop Siti" ni yaratdi, bu musiqani bir necha oy o'tib Roost Records yozgan. 1948 yildan 1949 yilgacha Qirollik ildizi, Bop shahri va Birdlandda sodir bo'lgan murabbo, Xovard MakGi, tenor saksafonchi Bryu Mur, Charli Parker va Dizzi Jillespi Machito orkestri bilan birga o'tirganda, eshitilmagan, cheklanmagan, ilgari eshitilmagan. Jam sessiyalari, o'sha paytda marosim ustasi Sidfoni Afro-Kubalik jazz deb nomlagan. Machito orkestrining o'n yoki o'n besh daqiqalik murabbolari lotin musiqasida birinchi bo'lib an'anaviy nder-to'rt daqiqadan ajralib chiqdi. Undan keyin kelgan barcha boshqa guruhlarni izdoshlari qildi. "15)." Tanga "yozuvi orqali jaz uslubini tartibga soluvchi modal uyg'unlikni o'rgangan birinchi guruh (bu kontseptsiyani keyinchalik Maylz Devis va Gil Evans o'rgangan). Bu ko'p qavatli qatlamlar yordamida tartibga solishda ovozli effektlar varaqasi .. Afro-Kuba ritmik nuqtai nazaridan katta hajmdagi kengaytirilgan kompozitsiya asarlarini o'rgangan birinchi katta guruh. Masalan, Chiko tomonidan "Afro-Kuba Jazz Suite". O'Faril .. Jaz guruhining asl uslubidagi uslublarini muvaffaqiyatli ijro etgan birinchi guruh, jazz yo'naltirilgan yakkaxon xonandalar bilan birgalikda chinakam afro-kubalik ritm bo'limidan foydalangan holda. - "Tanga" (1943). Dastlabki Afro-Kuba asosidagi raqs guruhi aranjirovka nuqtai nazaridan tirnoqlarga qarshi nuqta kontseptsiyasini aniq o'rganib chiqdi, uning ritmini buzmasdan, tirnoqning bir tomonidan ikkinchi tomoniga to'qish qobiliyati.

Yana bir novator braziliyalik perkussiya chaluvchisi - Nana Vaskonselos. Vasconcelos 1976 yildan 1980 yilgacha bo'lgan to'rtta Jon Xassell albomiga (shu jumladan Brayan Eno va Xassellning "Mumkin musiqalari"), keyinchalik Pat Metheny Groupning bir nechta asarlariga va 1980 yillarning boshlaridan 1990 yillarning boshlariga qadar Jan Garbarek konsertlariga o'z hissasini qo'shdi. 1984 yilda u Per Favrnning "Singing Drums" albomini Pol Motian bilan birgalikda tayyorladi. Shuningdek, u Arild Andersenning "Agar siz yetarlicha qarasangiz" albomida Ralf Tauner bilan birga ishtirok etadi. Vasconcelos Don Cherry va Collin Walcott bilan birgalikda "Codona" nomli guruh tuzdi, u 1978, 1980 va 1982 yillarda uchta albom chiqardi. "Vasconcelos" afro-Braziliya ritmlari va cholg'ularidan foydalansa, u "Airto"ni yoqtiradi, Braziliya jazz va Lotin jazzlari toifalaridan ustun turadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbeksovetentsiklopediyasi. T.9. 1976 y.
2. Muzikalnoentsiklopedicheskiyslovar. M. 1990 g.
3. V.Galackaya. Muzikalnaya literaturazarubejnix stran. M.1978
4. K.Rozenshild. Istoriya zapadnoevropeyskoymuziki. M.1965.
5. Levik B.V. Muzikalnaya literaturazarubejnix stran. M.1979.
6. Levik B.V. Istoriya zarubejnoymuziki. M.1982.
7. Iskandar, O. (2023). The Organization of the Khorazm Soviet Republic. Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal, 2(4), 794-798.
8. Omongaldi o'g'li, O. I. (2023). QADIMGI DAVRLARDAGI KO'CHMANCHI SAK, MASSAGET QABILALARI HAQIDA MUSHOHADALAR. IQRO JURNALI, 2(2), 597-600.
9. Omongaldi o'g'li, O. I. (2022). QADIMGI XORAZM SIRLI QAL'ALARI. PEDAGOGS jurnali, 10(4), 182-185.
10. Ochilov, I. (2023). IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN FORMING THINKING AND SKILLS IN HISTORY LESSONS. Science and innovation, 2(B4), 481-484.
11. Iskandar, O. (2022). XIVA TARIXI VA RIVOJLANISHIDA TURIZMNING AHAMIYATI. PEDAGOG, 1(3), 327-329.